

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

Egyesült „Felső Torontai“ és „Kikindai Közlöny“.
P O L I T I K A I L A P.

Megjelenik hetfőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

Agrárszocializmus.

Nagy-Kikinda, 1898. febr. hó 14.

(—s) A képviselőházban általános érdeklődést keltett a földmívelési budget, különösen azért, mert a ressort-tal áll szoros összefüggésben a szocialista kérdés, lévén nálunk a szocializmus teljesen agrár természetű egészen különböző minden más nemzetközi szocializmustól.

Mindenesetre a századvég uralkodó kérdése a szocialista kérdés s mi ép úgy, mint minden más eszmét és áramlatot, nyugatról kaptuk a szocializmust is, azonban csodálatos, hogy mennyire áttudta gyurni azt a mi népünk a maga képeire, megteremtve a saját külön magyar alföldi szocializmust s a magyar alföldi cucilistát.

A magyar agrárszocializmus, ugyszólván, egyedül áll a szocializmusban, mert a 18-ik század teoretikus szocializmusának Bodenbesitz reform programja csak a kezdetlegesség stádiuma volt, s a modern ipar óriási fejlődése a nyugati államok hatalmas ipari és gyári központjai s a gyári munkások nyomora, a szocializmust egészen eltérítették a földfelosztástól, az agrár iránytól, hogy kizárólag a tőke és a munkások harcává legyen.

Ujabbán azután először 1897-ben a neufchateli anarkista congressuson vetette fel a híres Elisée Keclus, hogy szükséges lenne „megdolgozni a parasztot“ is a szocialista és anarkista tanok értelmében „preparer les ruraux“, a hogy kifejezte magát — s nemsokára meg is indult a nyugati államokban az agitálás különösen E Keclus „Á mon frère le Paysan“ — (Földmives testvérem!) című híres brosurájának terjesztésével, melyet az ugynevezett trimardeurök hordtak szét faluról-falura, tanyáról tanyára.

Mindazonáltal sehol nem lépett fel elkülönítve önállóan az agrárszocializmus, sehol nem szervekedett a parasztság a földbirtokosok ellen, a siciliai ilyenféle mozgalom inkább időleges inség okozta lázadás volt, hozzánk kellett eljutnia a felforgató tanoknak, hogy kikeljen belőlük, a mit Elisée Keclus célzott, az agrár szocializmus, a földfelosztó anarkia, mely kezessé teszi a szocialista vagy anarkista eszmék iránt a konzervatívabb parasztot.

Nálunk is szerte jártak az Alföldön trimardeurök, ha nem is épen a neufchateli anarkisták megbízásából s annyira sikerült művük, hogy ma már egy szocialista tenger az Alföld, inficiálva van a Dunántul, sőt a Felsővidék Borsod, Zemplén és a tótság is.

Mégis, ha figyelemmel vizsgáljuk a mozgalmat, látjuk, hogy a szocializmus zászlaja és jelszavai alatt a mi parasztunk egészen más célért és más értelemben küzd, mint a nemzetközi szo-

cialisták s bizonyára világért sem kelene neki a szocializmus, ha felbirná fogni annak igazi célját és értelmét; mert annál sokkal konzervatívabb, sokkal önzőbb és sokkal arisztokratikusabb hajlamu.

Még nem lehet megérve azon eszmék számára, még nem ment keresztül azokon a válságokon, még nem értekel hozzá azok az áramlatok, amelyek a nyugati államok népeit az igazi szocializmus számára megértették s ép azért az új tanok benne csak egy régi szenvedélyt, mely történelmünk tanulsága szerint már máskor is több ízben kitörésekre bírta a földéhséget, a földfelosztásra irányuló törekvést.

Hanem ez azért természetesen egy cseppet sem enyhíti a bajt; egyedül talán az orvoslás módjára lehet befolyással e különbség, s úgy látszik, ezt a kormány tekintetbe is veszi, mert elejétől kezdve külön választotta e mozgalmat a városi szocializmustól; legujabbán pedig vándortanítókkal tesznek kísérletet, kiknek hivatása lesz felvilágosítani a népet, hogy mi is lenne az az igazi szocializmus s mennyire eltér az attól, amit ők képzelnek.

Kivenni a népet az izgatók karmai és befolyása alól: ez a kormánynak legfőbb és legnehezebb kötelessége.

Azonban a kormánynak nem csak mindig az orvoslás a feladata, de néha a megtorlás is. Nincs, a kinek ne vérezne a szive, ha esendőr puskája, vagy a baka szuronya egy-egy szerencsétlent leterít — és a kegyetlen véletlen folytán legtöbbször olyat, a ki legkevésbé érdelemi, — de a mikor már majdnem lázadással állunk szemben, ott az államnak kötelessége fegyverrel is érvényt szerezni a törvénynek és megvédeni a személy s vagyon biztosságát.

— **A holnapi választások.** Mint irtuk, holnap d. u. 4 órakor tartja meg a megüritült tisztviselői állások betöltése céljából a városi képviselőtestület választó közgyűlését Dr. Dellimanieh Lajos, alispán elnöklete alatt. Az egyes állásokra a jelöltek a következők: A tanácsnok állására Majinszky Lukács, volt városi rendőrségi fogalmazó, az egyedüli számbavehető jelölt. Körüle csoportosul a városi tanács, a képviselőtestület szorb eleme és a magyarság közül is sokan a pénzтарыosi állásért már sokkal hevesebb a küzdelem. Itt Lakovics Dusán, városi alpenztáros, és Joannovics Mihály, kereskedő, állanak szemben. Heves küzdelemre lesz kilátás. Lakovics Dusán régi, kipróbált tisztviselője a városnak, a kiben megvan az a követelmény, amit a magyarság a torony alatti tisztviselőtől elvár, ép azért neki van a legtöbb jogosultsága a megválasztásra. A képviselőtestület magyar eleme ebbe a választási harcra nem igen ele-

gyedik bele. Az ok nagyon közel fekszik. Miután azonban választania kell, bizonyára bizalmával azt ajándékozta meg, a ki, mint tisztviselő, eddig is megfelelt. A levéltárnoki állásra Notarus János, rendőrségi hivatalnok, a jelölt. Az írnocki állásokra Stutz Ferenc, Udickylstván és Waberer Lajos a jelöltek.

— **A közoktatásügyi tárca.** A képviselőház tegnap megkezdte a közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalását. Wlassics kulturminiszter behatóan foglalkozott a költségvetés minden egyes lényegesebb pontjával. A közoktatásügyi törvény revízióját szükségesnek mondja és abban a biztos reményben van, hogy a fizetési érzékenység kikerülésével keresztül fogja vinni. A népiskolák kizárólagos államosításának nem hive. Örömmel konstatálhatja, hogy a nemzetiségek részéről mindig több állami iskola felállítását kérik, annál is inkább, mert ezen iskolákban az illető nemzetiségek nyelve is tanítatik. A tanítókról szólva, a fizetések fokozatos javítását helyezi kilátásba. A szocialista agitáció a tanítókat is akarta körébe vonni, de ezen törekvés a tanítók hazafiságán szenvedett hajótörést. A magasabb népiskolák intézménye nem vált be, e helyett polgári iskolák fognak létesíteni. Reformra szorulnak a középiskolák is, s itt az egységes középiskola hívének vallja magát a miniszter. A jogi doktoratust nem akarja eltörölni, de kötelező sem lesz ezentul. Azon van szülő, hogy Budapesten művészkadémia létesíttessék.

— **A határvidéki birtokviszonyok rendezése.** Erdély Sándor igazságügyminiszter a képviselőház hétfői ülésén törvényjavaslatot nyújtott be a polgárosított határvidéki birtokviszonyok rendezése ügyében. E törvényjavaslat is azon előterjesztések sorába tartozik, a melyeket a kormány közvetlenül az állami költségvetés megállapítása után, még a husvéti ünnepek előtt, óhajt az országgyűlés által elintéztetni.

H I R E K.

Nagy-Kikinda, 1898. febr. hó 15.

Halálozás. Nagyszentmiklósról írják, hogy Jurkovics Othmár ügyvéd, nyug. járásbíró, tb. megyei főügyész neje szül. Waszilevits Mariska hunyt el hétfőn, f. hó 14 én hosszas szenvedés után, életének 39-ik évében. Az elhunyt a nagyszentmiklósi társasátnak is rokonszenves tagja volt. Férjén kívül 3 gyermeke és nagyszámu rokonsága siratja.

A gimnázium ügye a miniszterlumban. Dr. Bogdán Zsivkó, polgármester, adott ígéretéhez képest szombaton járt Budapesten a gimnázium ügyében. Célja az volt, hogy a gimnáziumi épület felépítését több országgyűlési képviselő támogatásával már a folyó évre kieszékelje. Szorgos utánjárások dacára sem sikerült azonban ezt elérni. Fel voltak ugyan véve a kikindai gimnázium épületének építési költségei a kultusz-miniszterium költségvetés tervezetében, de a kultusz-miniszteriumban terveztek és a pénzügyminiszter végzett; kitörölte az idej költségvetésből a kikindai gimnáziumi építés költségeit.

A polgármester ez ellen természetesen mit sem tehetett. Ép azért ügyünk támogatóival: Papp Géza, Joanovity István és Tellecsky Kristóf orsz. gyűlési képviselőkkel azon fáradoztak, hogy az építkezést a jövő évre minden körülmények között biztosítsák. Erre nézve azt a megnyugtató választ kapták, hogy 1899-ben a kikindai gimnáziumot okvetlen felépítik. A mi most már a gimnáziumnak ama kérdését illeti, hogy az már a jövő tanévtől 7 osztályúvá fejlesztessék oly formán, hogy a 7. osztály ideiglenesen bérházban helyeztessék el, az utánjárás még eddig semmi eredményre nem vezetett. A gimnázium ügyének pártfogói azonban nem mondtak le a reményről, sőt teljes bizalommal vannak az iránt, hogy ezt a kérdést, mindnyájunk örömeire, dűlőre fogják hozni. Mint értesülünk, Dr. Bogdán Zsivkó, alkalmas időben ebben az ügyben legközelebb újból Budapestre készül.

Püspöki elismerés. Magenbauer Lipót, nyug. tanító, karnagy, a ki a zeneszerzés terén, különösen sikerült férfikarival, igen szép eredményeket ért el, legközelebb Szt. Gellért, Csanádegyházmegye első püspökének dícséretére írt férfikarra latin misét. Magenbauer sikerült szerzeményét Desseffy Sándor, Csanádegyházmegye püspökének ajánlotta, a ki a következő levélben mondott érteköszönetet:

Tekintetes Magenbauer Lipót, úrnak, nyug. tanító, karnagy N.-Kikindán.
Főpásztori elismerésemet nyilvánítom, hogy a zenében való jártasságát egyházi irányban érvényesíti, — örömmel adok kifejezést, hogy épen szent Gellért, Csanádegyházmegye első püspökének dícséretére írt latin misét.
Temesvár 1898. febr. 14 én
Püspöki áldással:
Desseffy Sándor,
püspök.

Gyűjtés az inségesek részére. Wachtel Leo, városi rendőrkapitány, gyűjtőívén még a következő adomány folyt be: Dr. Granity Rankó 5 frt. Ugyanitt említjük meg, hogy ifj. Reder József nem 20 krt, hanem 30 krt jegyzett az inségesek részére.

A hatóságoknak és egyetnek kiadott gyűjtőívén folytatolag a következő adományok folytak be a városi tanácsához: Nagy-Kikindai kaszinó 10 frt; Dr. Erling Károly 50 kr; Simon Mihály 1 frt; Oszlói József 50; Vakares Kálmán 50 kr; Albert Janos 50 kr; Kuts István 1 frt; Ujházy László 1 frt; Hausner N. 50 kr; Szalay Jenő 1 frt; Dr. Kresmery Károly 1 frt; Roth Gergely 2 frt; Hoffmann Frigyes 1 frt; Szontagh Hugó 1 frt; Kapuszták Pál 50 kr; Dozsa Himér 1 frt; Németh Antal 30 kr; Malonyay Antal 50 kr; Szendrődy Gábor 2 frt; Schulek Kálmán 1 frt; Orosz Pál 1 frt; Szoboszlai Zoltán 1 frt; Dr. Hortobágyi József 1 frt; Kovács Gusztáv 5 frt; Joanovits Dusan 80 kr; Mayer Fülöp 30 kr; Fridrich Gyula 30 kr; Mallirsch Károly 50 kr; Juhász Imre 30 kr; Cserynanszky Sándor 30 kr; Makk Miklós 20 kr; Wahl György 20 kr; Röder 20 kr; Orthmayer 30 kr; Laub Rezső 40 kr; Illits Péter 1 frt; Stenta József 20 kr; Vajdics Dusan 20 kr; Bözín Ignác 20 kr; Weber József 9 kr; Körödy István 20 kr; Kezer Gyula 50 kr; Vásárhelyi Dániel 1 frt 01 kr.

Nagy-Kikinda, N.-Becskerek, Pancsova. A közönség jogos felzúdulása még is használt illetékes helyen, mert mint értesülünk, a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy Nagy-Kikinda, N.-Becskerek és Pancsova városok városi távbeszélő hálózatának előfizetői, a rendes helyközi távbeszélési díjak lefizetése mellett egymással beszélhessenek.

Ugyanitt említjük meg, hogy a keresk. miniszter az alibunári antalfalvai, horvát-csenei, perjámosi, törökbecsei és zombolyai posta és távirat-hivatalokat Torontálvármegyei törvényhatósági távbeszélő hálózatba bekapcsolta.

Esküvő. Ratzimorer Bernát krajovai kereskedő, holnap esküszik örök hűséget Ujhelyi Eugenia kisasszonynak Nagy-Kikindáról.

Felülvezetések, amelyek a hivatalozók és a rendőrség által rendezett táncmulatság alkalmából történtek: Papp Sándor járásbírói hivatalozóga ivén: Eidenmüller Ádám járásbíró, Várnay Lajos, Stolz Adólf bir. végrehajtók 1-1 frt; Ernusz Gyula dr. Pap Géza, Márkus József, dr. Pinter József al-

birák és Skabla István kereskedő 50-50 krt; N. N. 20 krt; Borka József bírói hivatalozóga ivén: Eremit Pál 3 frt; kerületi Iső takarékpénztár, Kikindai Ferenc közjegyző 2-2 frt; Grubits Tivadar, Dr. Zsiross Lajos, Dr. Kiss Károly, Dr. Wolf Jakab, Dr. Hochstrasser János; Dr. Kácer Zs., Dr. Koros Gyula, Dr. Schwartz József ügyvédek és Dr. Lippner Emil orvos 1-1 frt; Dr. Erling Károly Dr. Veszelinovits Iván, Stassik László, Dr. Türk Marcell ügyvédek és Fischer Sándor ügyvédjelölt 50-50 krt. Kovács Péter hivatalozóga ivén: Dozsa Himér a bíró 1 frt; Vásárhelyi Dániel, Kovács Gusztáv, Schulek Kálmán, Kapuszták Pál, Szendrődy Gábor; Németh Antal, Szontagh Hugó tszéki bírák, Mallirsch Károly Szoboszlai Zoltán tszéki aljegyzők 50-50 krt; Laub Rezső írnok 30 krt; Többsy István tszéki jegyző, Stojkovits Milos tlvveztő, N. N. Tangl Oszkár 20-20 kr; Schmidt N. N., Vajdics Dusan tekkönyvvezető 10-10. Schaller Sándor rendőr-ormester ivén. Radák János könyvkereskedő 2 frt; Branetz Emilia 1 frt; Labantz József kereskedő, Baltasy János ormester 50-50 krt. Fekete Peter hivatalozóga ivén. Nagy-Kikindai Gőzmalom részvénytársaság 5 frt; Wagner K., Richter Daniel, Lakótt Ede, Polonyi Manó, N. N., Lombay Imre, Buchmann Károly, Fásius Albert 50-50 krt; Herceg Sándor, Reiter Miksa 30-30 krt. Kampt Peter hivatalozóga ivén. Dr. Bogdán Zsivkó polgármester 2 frt; Wachtel Leo rendőrkapitány, Müller József v. tanácsnok, Gyorgyverits Milán, Vlachovits János rendőralkapitány, Popovits Armand v. jegyző, Augusztin Miklós v. főjegyző, Szegő József 1-1 frt. Hódj József hivatalozóga ivén Wolf Józsefné 40 krt. Gacska József kézbesítő ivén. Spolarich Zsiga 1 frt 40 krt; Nikolits Iván 50 krt. A pénzárnyal-Bohn Mihály szálloda tulajdonos 2 frt; Gacsar Imre, Draxler Artur 1 frt; N. N.; 1 frt 10 krt; Rátár Alexa 80 krt; Szél Pál Rósa, Skabla István, Szoboszlai Zoltán, Vlachovits Iván, Adamovits Döme, Zsiros Mihály megyei főszámvevő, esendőrfőhadnagy és Wittenberg M. 60-60 krt; Neuhold D., Wetzl Egyed Kikindai B. 50-50 krt; Nagy I. esendőr 40 krt; Ösv. Pápayné 30 krt; Wagner József, Sötét Agnes, Schizler Péter, Schénbacher Margit, Schäffer Erzsébet 20-20 krt; Kandell Zsigmond, N. N., Somogyi Lajos Hevald János, Janicek János 10-10 krt; fizettek felül, a melyért ez uton is a legáltalánosabb köszönetét nyilvánítja a rendezőség.

Szerencsétlenség a malomban. Kis-Oroszról írja levelezőnk, Zsarkó Berta Márton odaváló paraszt gazda tegnap délután tizenkét éves leányát elküldte az urad. szárazmalomba megtudakolandó, mikor került az örletésben rájuk a sor. A pajkos leányka a helyett hogy a molnárhoz ment volna, bekerült a malomba, ahol a forgásban levő nagy kerékre felkapaszkodott. Valahogyan az orsó elkapta a leányka ruháját, mire észrevették a malom kerekai úgy összetörték, hogy csak élettelen, iszonyuan összezuzott testét szedték ki a kezek közül.

Melkuhn Ferenc bűnyüge. Nem régiben közöltük azt a rénes gyilkosságot, hogy Melkuhn Ferenc a feleségére rálesve a nyílt utcán meggyilkolta. Ez eset előtt, mint emlékeztetben lesz, Melkuhn anyosán követett el gyilkossági kísérletet. Ebben a bűnyüben f. évi február hó 14-ikén lett volna a végtárgyalás a kir. törvényszék előtt, a mikor is szándékos emberölés kísérlete miatt ítéltek volna fölötta. Melkuhn azonban alig került a vizsgálati fogságból szabadlábra, ujabbi gyilkosságot követett el, feleségét szurta agyon. A kir. törvényszék a két ügyet legközelebb együttesen fogja tárgyalni s valószínűleg halálos ítéletet fog hozni Melkuhn fellett.

Magyar tánc. Ezen a címen igen kedves zene darabot írt H a r t l Henrik a helybeli „Gusztó” dal- és zene-egylet hírneves karmestere. A mű a „Zenélő Magyarországb”ban jelent meg és Joanovics Melania, kisasszonynak, tanítványának van ajánlva.

Színház.
Utolsó előadás. Peterdy szintársulata holnap tartja utolsó előadását a Bohn szállóban. A „Böregér” c. operette el búcsúzik el a társulat, a mely Kikindán, valjuk meg öszintén, nagyon rossz napokat látott. Sok szerencsétlen körülmény közrehatása folytán, teljes anyagi megrongáltsággal jött, eltávozása sem lehet valami rózsás, — ezt tudjuk mindnyájan. Sokan már attól tartottak, hogy a társulat még eltávozása előtt záulik szét. Ez, hála Isten, nem következett be. Pénteken indúl a társulat Jászberénybe, tán szerencsésebb viszonyok közé jut és felrisszülve ujab erőkkkel, tán kiheverheti azt a sebet, mit saját fogyatékosága és Torontálmegye „inséges” közönsége ütött rajta.
A holnapi búcsúelőadás iránt nagyobb érdeklődés nyilvánúl Kikinda magyarsága körében. Sokan a társulat iránti jóindulat

ból azon fáradoznak, hogy a búcsú előadás képen előadott „Böregér” operettre telt házat teremtsenek. Wachtel Leo, rendőrkapitány, és a fiatalság köréből is többen árúsítják a jegyeket, hogy ilyen formán legalább egy estéről azt irhassuk, hogy Peterdy szintársulata telt ház előtt játszott. A közönség is bizonyára méltányolja a rendezők törekvését és az utralvaló előteremtése céljából enged a buzgó kérélemnek, a melyet ezúton mi is megismétlünk.

**Nyilttér*)
Nyilatkozat.**

A „Torontáli Hirlap” utolsó számában megjelent egy személyem ellen intézett cikk, a mely a „valótlanságok” mezején haladva, igazán bámulatos dolgokat tálat fel a tisztelt olvasó közönség előtt, mintha én, mint a városi pénztárnoki állásra konkuráló egyik kandidátus, nem csak tudatlan, hanem egyáltalán közveszélyes ember is volnék, — „a kinek esetleges megválasztatása úgy a magyarság, mint a közérdek arculesapása is lenne”?; pedig az igen tisztelt, igazán szánalomra méltó kétkulacos úr, a ki, azt hiszem, hogy nem tévedek, — igen jól ismer, — ismeri a hazafiságot és a szeretett hazánk iránt mind ez ideig tanusított tisztelettel hűségemet; tudja, hogy a városi községi iskolának és óvodának több évi és 12 év óta a kereskedelmi és ipariskolának pénztárnoka voltam és vagyok jelenleg is, — nem különben a szerb egyházközönségnek főpénztárnoka és gondnoka is; tudja, hogy a városi bizottságok majdnem mindegyikének tevékeny tagja voltam és vagyok maig is; — és mégis „jobb meggyőződés” ellenére olyan absurdum állításokkal áll elő, a melyek kortesfogásnak brutálisak, cikkek pedig igazán szánalomra méltók és neveltségesek.

Ezt tartom szükségesnek felhozni a tisztelt cikkirő méltatlan támadásaira azon megjegyzésem mellett, hogy sem kiszemelt, sem kikiáltott hivatalos jelölt mind ezideig nem vagyok.
N.-Kikindán, 1898, febr. 16.
Joanovits Mihály.

Menyasszonyruha-selyem 66 krtól 14 frt méterenként valamint fekete, fehér ésszines Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krtig méterenként, — a legdivatosabb szövés, szín és mintázatban. **Privát-fogyasztóknak** postabér és vámmentesen valamint házhöz szállítva mintákat pedig postafordultával küldenek, **Henneberg G.** (cs. és k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Magyar levelezés Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó. b1 6.

*) E rovatban közöltékkert nem vállal felelősséget a szerk.
Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. KISS KÁROLY.

807 szám 1897.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a tkanizsai kir. járásbíróság 1897 évi 3583 sz. végzésre következőben Dr. Eisler Ignác ügyvéd által képviselt Bröder Jakab javára Ungár Lázár ellen 100 frt s jár. erejéig 1897 évi ápril hó 19-n fogatnatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 470 frtra becsült 1 drb ló, 1 kocsi, 1 ta liga, 2 drb tehén és 4 drb úszóból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Me y árverésnek a tkanizsai kir. járásbíróság 9120 1897. számú végzése folytán 100 frt tőkekövetelés, és eddig összesen 46 frt 35 krtban bíróilag már megállapított költségek erejéig Török-Kanizsán a községi hivatal leendő eszközlésére 1898. évi február hó 24 ik d. e. 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az írtelt ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legutóbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt T. Kanizsán, 1898. évi február hó 28 án 83 1-1
Karátsonyi, kir. bir. végrehajtó.